

## **POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE**

### **NÁZEV PRÁCE: PROBLÉM AUTENTICITY FOTOGRAFIE: SVĚDECTVÍ A DĚJINNÉ VĚDOMÍ**

**AUTOR: Bc. et Bc. VLADIMÍR ČERNÝ**

**VEDOUCÍ PRÁCE: MGR. MICHAELA FIŠEROVÁ, PhD.**

**OPONENT: MGR. FELIX BORECKÝ**

Vladimír Černý se ve své diplomové práci zabývá problémem pravdy fotografie. Klíčová otázka práce by se dala shrnout následovně: kdy a za jakých okolností můžeme považovat fotografii za věrný záznam toho, co zobrazuje, jinými slovy, kdy je fotografie autentická.

Černého zajímá přednostně perspektiva běžného diváka, jenž považuje fotografii za autentickou podle zvyklostí stávajícího *sensus communis* a jehož posouzení se nezakládá, jak Černý píše, „na vědomých pravidlech, nýbrž na nevědomých diskurzivních očekáváních“ (s. 38). Běžný divák má tendenci chápat fotografii za „očitého svědka (...) za momentku, jež nebyla manipulována a jejíž komentář pravdivě uvádí fotografii do kontextu bez tendence podsouvat interpretační klíč“ (s. 77). Fotografie tento naivní, nekritický přístup důvěřivých diváků často zneužívá. Může být zinscenována, může jít o montáž a především – což zajímá Černého eminentně – může být špatně interpretována. Je to právě komentář, na který slovy Susan Sontagové „všechny snímky čekají“ (s. 74).

Pro teoretické uchopení problému Černý využívá – pomíneme-li celou řadu dílčích odkazů – dva zdroje: Peircovu sémiotiku a Gadamerovu hermeneutiku. V první a druhé kapitole Černý přebírá terminologii Peircovy sémiotiky a stanovuje, co lze ve fotografii považovat za prvost, druhost, třetost. Podle nich pak rozvíjí kapitoly věnované otázkám reality, vztahů, kontextu a komentáře ve fotografii.

V druhé části práce se autor stále víc přiklání k hermeneutice H.-G. Gadamera. Fotografii lze, jak přesvědčivě argumentuje V. Černý, chápat jako typ gadamerovského textu. Podobně jako text i fotografie vyžaduje interpretaci a jedno bez druhého neexistuje; text je jen jedna fáze v procesu porozumění a realizuje se teprve v interpretaci. Autor využívá další nezbytné pojmy hermeneutiky, které mají podepřít myšlenku, že interpretace se odehrává vždy v jistém kontextu, který je situován do určité historicky podmíněné tradice (pojem dějinného vědomí, tradice, hermeneutický kruh).

Stejně jako zinscenované fotografie mohou být považovány za pravdivé, mohou být i autentické fotografie prohlašovány za zmanipulované. Toto téma autor konkretizuje na problému holocaustu a jeho popírání v kapitole 3. Popírači prohlašují dostupné fotografické dokumenty o vyhlazovacích táborech za nehodnověrné. V. Černý se za použití textů E. Lipstadvé a J.-F. Lyotarda ptá, zda a jakým způsobem lze stanovit kritérium autenticity, když můžeme tak snadno zrelativizovat jak pravdu, tak lež?

Nechce se smířit s „postmoderní relativizací“ a debatu mezi obhájcí a popírači holocaustu odmítá chápat jako příklad lyotardovské „rozepře“, tedy jako takový typ střetu, při němž si zástupci znesvářených skupin nedokážou porozumět, neboť jejich jazyky se míjejí, používají odlišné diskursy. Podle Černého je třeba popíračský diskurs označit za „invalidní“ a nikoli za jeden z možných názorů v rámci otevřeného pluralismu. Ač je tato snaha sympatická, Černý nepodává přesvědčivý argument, proč je popíračský diskurz invalidní, proč parazituje.

Gadamerův *princip dějinného vědomí* či „smysl pro historii“, na které se v závěru práce Černý odvolává, nepovažuji za dostatečně zdůvodněný (srv. s. 76).

Na práci oceňuji jasně se rýsující tezi podepřenou osobním zaujetím a velmi dobrou znalostí literatury vážící se k tématu. Za hlavní slabinu pak považuji to, že pasáže věnované Peircovi (kap. 1. a 2.) a Gadamerovi (kap. 3 a závěr), jež tvoří teoretické gros textu, jsou pojednány

bez vzájemné souvislosti. Peircova sémiotika, jež dominuje dvou třetinám práce, není zohledněna v následujícím textu, dokonce ani v samotném závěru.

Klady přesto převažují nad zápory. Diplomovou práci Vladimíra Černého „Problém autenticity fotografie: svědectví a dějinné vědomí“ doporučuji k obhajobě a navrhuji ji i přes výše zmíněné výtky hodnotit známkou **výborně**.

V Praze dne 25. 8. 2013

Mgr. Felix Borecký